

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

الزامات رونق تولید

در سایه تشدید تحریم‌های نفتی آمریکا علیه

ایران

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: **رمضانی پور**

- به اعتقاد بسیاری از کارشناسان بهترین راه برای رونق تولید و بهبود بیش از پیش اقتصاد ایران، عمل به توصیه و راهبرد اعلامی مقام معظم رهبری برای سال جاری یعنی اجرای سیاست رونق تولید در کشور است.

- رونق تولید در کشور یکسری الزامات و بایسته‌هایی دارد که توجه به آنها می‌تواند چشم انداز روشنی برای تولید و رونق اقتصادی کشور فراهم نماید.

- اهتمام همه به رونق تولید و الزامات آن نتایج مهمی به دنبال خواهد داشت که مهم‌ترین آن عبور کشور از تحریم‌های ظالمانه آمریکا خواهد بود.

□ مقدمه (طرح مسئله)

سال ۹۸ از سوی رهبر معظم انقلاب با عنوان رونق تولید نامگذاری شد، این موضوع با توجه به بیانیه شورای عالی امنیت ملی و نامه رئیس جمهوری اسلامی ایران به سران کشورهای ۱+۴ عضو برجام مبنی بر تعلیق برخی تعهدات برجامی و همچنین تشدید تحریم‌های نفتی و تمدید نشدن معافیت‌های خریداران نفت ایران توسط آمریکا از اهمیت زیادی برخوردار است. بعد از خروج آمریکا از برجام در اردیبهشت سال ۹۷ و انجام نشدن تعهدات برجامی اعضای اروپایی این موافقتنامه از زمان اجرایی شدن آن تاکنون به‌ویژه طی یک سال گذشته، جمهوری اسلامی ۱۸ اردیبهشت ۹۸ با انتشار بیانیه و ارسال نامه‌هایی به سران اروپایی برجام ضمن تأکید بر تعلیق برخی تعهدات برجامی خود براساس مفاد این موافقتنامه تا ۶۰ روز به آنها فرصت داده شد نسبت به انجام تعهدات خود اقدام کنند و در غیر این صورت ایران نیز دیگر تعهدات برجامی خود را به تعویق خواهد انداخت. از طرفی، اوائل اردیبهشت ۹۸ دولت آمریکا رسماً اعلام کرد که دیگر خبری از معافیت تحریم‌های نفتی ایران نیست. این تصمیم آمریکا در تمدید نکردن معافیت‌های خرید نفت، عملاً به معنی تلاش واشنگتن برای رساندن فروش نفت ایران به صفر است. بر این اساس برای مقابله با این اقدام آمریکا و دیگر اقدامات احتمالی طرف‌های اروپایی برجام ضروری است در داخل کشور به منظور کاهش اثرات آن راهکارهایی در نظر گرفته شود. همان طور که مقام معظم رهبری بارها اعلام کردند و سال جاری نیز بر آن تأکید ورزیدند، مهمترین راهکار در برابر تحریم‌های دشمن، رونق تولید در کشور است. اگر تولید در عرصه‌های مختلف در کشور رونق و افزایش یابد و از اتکاء به خام فروشی نفت رهایی یابیم به طور قطع و یقین هیچ‌کدام از تحریم‌های دشمن بر نظام جمهوری اسلامی اثری نخواهد گذاشت.

طبیعی است که بایستی از این مشکل که دشمن برای ما ایجاد کرده و می‌کند، ضمن حل مشکلات در کنار آن، فرصت پیشرفت و توسعه کشور را فراهم کرده و با برنامه ریزی و تدبیر مسائل و کارهای نظام را دنبال کنیم. از این رو اگر نظام جمهوری اسلامی اقتصادی قوی و با برنامه داشته باشد، در مقابل تهدیدات خارجی هم مقاوم و با قدرت خواهد بود، و دشمن هرچه گزینه درست کند و تحریم کند، اثرگذار نخواهد بود. در این میان، رونق تولید که شعار امسال نیز هست علاوه بر کمک به کشور برای عبور موفق از تحریم‌ها، مشکل اشتغال را رفع و بسیاری دیگر از مشکلات معیشتی مردم را کم و یا رفع خواهد کرد. لذا ضروری است در جهت رونق تولید در کشور گام‌های موثر و مفیدی برداشته شود. از این رو در این نوشتار درباره الزامات و بایسته‌های رونق تولید نکاتی بیان می‌شود.^۱

^۱. توضیح آنکه؛ الزامات و بایسته‌های اعلامی برداشت و نامگذاری نگارنده از مطالعه و تحلیل از برخی سایت‌های رسمی همچون ایران، راسخون و ... است.

□ الزامات و بایسته‌های رونق تولید

می‌توان گفت بهترین و شاید موفق‌ترین راه مقابله با اقدامات خصمانه دشمن تقویت اقتصاد کشور و در پیش گرفتن اقتصاد مقاومتی است. موضوعی که رهبر معظم انقلاب در چند سال اخیر بارها بر آن تأکید نموده و مسئولین و مردم را به در پیش گرفتن این نوع رویکرد اقتصادی توصیه کردند. یکی از مهمترین مصادیق اقتصاد مقاومتی مقوله تولید است. حتی می‌توان گفت رونق تولید یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی است. اصولاً بدون تکیه بر تولید داخلی اقتصاد مقاومتی صورت نمی‌گیرد. بنابراین توجه به اقتصاد مقاومتی در گرو اهتمام به تولید ثروت و صرفه جویی در برنامه‌های اقتصادی است. مهمتر از همه برای تحقق اقتصاد مقاومتی و ارکان آن باورمند کردن مردم به ارتقای تولید داخلی و خرید اجناس و تولیدات داخلی پراهمیت است. لذا علاوه بر دولت، مردم نیز تأثیر و نقش به‌سزایی در تحقق اقتصاد مقاومتی و رونق تولید ملی دارند. باتوجه به آنچه گفته شد، برای اینکه تولید ملی رونق بگیرد و بهره‌وری آن افزایش یابد یکسری بایسته‌ها و الزاماتی لازم است که در اینجا به برخی از آنها اشاره می‌گردد.

۱- **پیوند علم و صنعت**؛ از الزامات اصلی رونق تولید میدان داری دانشگاه و پیوند صنعت با این نهاد است. دانشگاه‌ها در ایران با وجود ظرفیت بالای خود اما، نقش چندانی در تحولات اقتصادی کشور ایفا نمی‌کنند. همان طور که مقام معظم رهبری بارها تأکید کرده‌اند اگر اقتصادی پویا، دانش محور و باثبات می‌خواهیم بایستی مراکز صنعتی و مراکز علمی و دانشگاهی کشور در کنار هم باشند.

۲- **اصلاح ساختار مدیریتی و ارتقای آگاهی و دانش**؛ لازمه رونق تولید اصلاح ساختار مدیریتی و ارتقای آگاهی و دانش در کشور است. با وجود نیروی انسانی با دانش، توانمند و آگاه برای برنامه ریزی و اجرای سیاست‌های کارشناسی در کشور، اما از آن در ساختار تولید و اقتصاد کشور یا بهره برده نمی‌شود یا کمتر استفاده می‌شود. مهمتر از این موضوع، وحدت و یکپارچگی در مدیریت اقتصادی کشور است. چراکه به نظر برخی کارشناسان بخشی از بی‌ثباتی‌ها و چالش‌های اقتصادی فعلی، ناشی از نبود مدیریت واحد در امور اقتصادی کشور است.

بنابراین، یکی از مهمترین الزامات تحقق اهداف راهبردی رونق تولید، اهتمام به مدیریت دانایی محور در سایه مدیریت واحد و هماهنگ و حذف مدیران ناکارآمد و غیرخلاق است. پر واضح است که این مسئله یکی از کلیدی‌ترین مولفه در فرآیند تحقق اهداف بلند رونق تولید است که باید به دور از هرگونه سیاست زدگی و حب و بغض سیاسی در دستور کار مدیران و مسئولین قرار گیرد.

۳- **استفاده و بهره‌گیری از جوانان نخبه توانمند و دارای ایده‌های نو برای تولید و اشتغال**؛ از جمله الزامات رونق تولید توجه به نسل جوان و بهره‌گیری از توان فکری و ایده‌های این نسل برای بهبود کسب و کار در کشور است. جوانان

نخبه کشور توانایی ایده‌پردازی و ارائه راهکار برای تولید و اشتغال را دارند و اگر فرصت‌ها برای آن‌ها بیشتر فراهم شود مطمئناً رونق تولید را رقم خواهند زد.

۴- **مبارزه با فساد و شفاف سازی؛** از عناصر کلیدی رونق تولید شفاف سازی و مبارزه با فساد است. اگر شفاف سازی و برچیدن فساد اداری در ساختار سازمانی انجام شود، دیگر وقت و انرژی سرمایه گذار در گذرگاه‌های نهادهای خدماتی هدر نمی‌رود و تمام وقت خود را صرف فعالیت‌های تولیدی و ارتقای کیفیت تولید می‌کند. بنابراین فساد اداری همواره یکی از موانع پیش روی رونق تولید و پویایی اقتصادی کشور است. بر این اساس کارشناسان و متخصصین امر معتقدند فساد اداری با نظارت و کوچک سازی دولت کاهش پیدا می‌کند و زمینه‌های پیشرفت برای بخش خصوصی بیشتر فراهم می‌شود.

۵- **حذف بوروکراسی زائد اداری و پرهیز از برخوردهای سلیقه‌ای و رفتارهای شخصی در محیط کار؛** از بایسته‌های رونق تولید تسهیل در فرآیند سرمایه‌گذاری و تولید در کشور است. بعضی از برخوردهای سلیقه‌ای و رفتارهای شخصی در مسیر بوروکراسی به بطئی شدن و کندی امور مربوط به تولید منجر می‌شود و این چنین موضوعاتی در بوروکراسی اداری ایران برای فعالان اقتصادی چالش ساز می‌شود. پاسخ دهی به استعلام‌ها و رسیدگی به نامه‌های اداری، اخذ مجوزها و دریافت تسهیلات فرآیند بعضاً طولانی طی می‌کند که این چنین اتفاقاتی باعث فرصت سوزی و بروز مشکلاتی برای سرمایه‌گذاران می‌شود. لذا اگر بخواهیم رونق تولید در کشور صورت بگیرد لازم است بوروکراسی‌های زائد اداری و اعمال رفتارهای شخصی و سلیقه‌ای حذف و دولت نظارت واقعی خود را در این خصوص اعمال نماید.

۶- **جذب سرمایه‌های بخش خصوصی؛** طبیعی است که رونق تولید در سایه فعالیت فعالان بخش خصوصی و حمایت و تشویق دولت صورت می‌گیرد. بنابراین الزامات رونق تولید در کشور جذب سرمایه‌های خصوصی برای راه اندازی واحدهای تولیدی است. این راهکاری است که سال‌ها مسئولان ارشد نظام و صاحب‌نظران اقتصادی بر لزوم برنامه ریزی و زمینه سازی آن تاکید می‌ورزند.

۷- **فراهم نمودن بستر و زیر ساخت‌های رونق تولید؛** ایجاد رونق و توسعه بخشی به حوزه تولید نیازمند فراهم کردن زیرساخت‌هایی است. از مهمترین بسترها و زیرساخت‌های حوزه تولید تامین امنیت سرمایه‌گذاری است. در این زمینه دولت به عنوان بسترساز فضای کسب و کار باید تلاش کند تا شرایط اولیه برای تامین امنیت سرمایه گذاری فراهم شود. قطعاً اطمینان سرمایه‌گذاران از سرنوشت فعالیت‌های اقتصادی شان می‌تواند بستری را فراهم کند تا بنیان‌های

اقتصادی در مسیر توسعه پایدار، قرار گیرند و تولید حاصل از آن رونق یابد. در غیر این صورت، اگر محیط کسب و کار آماده و مناسب نباشد و سرمایه‌گذاران احساس امنیت و آرامش نداشته باشند آنگاه گریز از سرمایه‌گذاری اتفاق خواهد افتاد.

۸- **کوچک و چابک نمودن دولت؛** چابکی دولت‌ها و گسترش بخش خصوصی از مولفه‌ها و الزامات مهم رونق تولید و کار اقتصادی است. به اعتقاد کارشناسان، وقتی دولت به جای حمایت، هدایت و نظارت، تصدی‌گری می‌کند آنگاه فرصت‌های زیادی برای اشتغال و تولید از بین می‌رود زیرا بخش خصوصی به جایگاه واقعی خود در تولید و اجرای فعالیت‌های شاخص اقتصادی نرسیده است. همچنین آنها معتقدند اجرایی نشدن بسیاری از برنامه‌ها و ناکامی‌ها در حوزه تولید ملی ناشی از بزرگی حجم دولت است. هر وقت این کارها به بخش خصوصی البته با نظارت و دقت سپرده شده موفقیت هم در پی داشته است. از طرفی فساد اداری و چالش‌هایی از این قبیل با نظارت و کوچک‌سازی دولت کاهش پیدا می‌کند. بنابراین اگر می‌خواهیم رونق تولید و پویایی اقتصادی داشته باشیم لازم است زمینه‌ها و مسیر برای فعالیت بخش خصوصی بیشتر فراهم شود.

۹- **حمایت مردم از تولیدات داخلی؛** مهمترین شاخصه و لازمه رونق تولید حمایت مردم از تولیدات داخلی است. طبیعی است که اگر مردم از کالاهای با کیفیت ساخت داخل حمایت نکنند تولیدی صورت نمی‌پذیرد که رونقی هم حاصل شود. به دنبال آن وضعیتی پیش می‌آید که متأسفانه امروزه در برخی جاها شاهد آن هستیم، و آن ورشکستگی و تعطیلی برخی کارخانجات و کارگاه‌های تولیدی است.

۱۰- **ارتقای کیفیت تولیدات داخلی؛** برای اینکه مردم از تولیدات داخلی حمایت کنند ضرورت دارد کیفیت کالاها و تولیدات داخلی ارتقا پیدا کنند. افزایش کیفی تولیدات ملی و رقابت آنها با کالاهای مشابه خارجی و یا حتی مرغوب‌تر از آنها، ضمن جلب اعتماد عمومی و افزایش رونق تولید، کالای ایرانی نیز به عنوان برندی مرغوب در عرصه تجارت خارجی معرفی می‌شود.

۱۱- **فرهنگ سازی برای مصرف تولیدات داخلی؛** برای اینکه رونق تولید در کشور صورت گیرد و مردم نیز از تولیدات داخلی حمایت کنند لازم است این موضوع در جامعه فرهنگ سازی شود. لذا به منظور نهادینه ساختن فرهنگ حمایت از تولیدات داخلی از سوی مردم و اهتمام به اصل مشتری‌مداری از سوی تولیدکنندگان و اجرای سیاست رونق تولید، ضروری است در قالب یک برنامه عملیاتی موثر با استفاده از ابزارهای رسانه‌ای و فرهنگی و البته به دور از هرگونه اقدام شعاری انجام گیرد.

مهمترین راهکار برای نهادینه ساختن فرهنگ مصرف تولیدات داخلی و برنامه ملی رونق تولید، بهره‌گیری بهینه از ظرفیت رسانه‌ها در حوزه مفهوم سازی و همچنین تبیین اهداف و چشم انداز راهبرد رونق تولید از طریق برنامه‌هایی کاربردی است. در این خصوص صدا و سیما، تریبون‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و مذهبی از جمله نماز جمعه‌ها و سایر رسانه‌های دیداری، شنیداری، مکتوب و مجازی نقش اساسی دارند.

۱۲- **مبارزه با قاچاق کالا و واردات بی رویه کالاهای مشابه داخلی؛** از الزامات اساسی برای رونق تولید مبارزه جدی با قاچاق کالا و جلوگیری از واردات بی رویه کالاهای مشابه داخلی است. سال‌هاست که واردات کالاهای دارای مشابه داخلی پاشنه آشیل اقتصاد ایران و آفت بخش تولید شده است. فاجعه بارتر از واردات این گونه کالاها، قاچاق افسار گسیخته است. لذا به اعتقاد کارشناسان، اساسی‌ترین راهکار تقویت تولید داخلی مبارزه با قاچاق است. تا زمانی که مسئله قاچاق کالا در کشور حل نشود و از هرج و مرج‌های واردات کالاهای مشابه داخلی جلوگیری نشود، اقتصاد کشور روی خوش نخواهد دید و سر و سامان نخواهد گرفت، حتی اگر تورم به صفر برسد و رشد اقتصادی ما اعداد بالاتر را هم ببیند، قطعاً نمی‌توان آثار اقتصادی را در زندگی مردم مشاهده کرد.

۱۳- **رقابتی کردن اقتصاد و فعالیتهای تولیدی و اقتصادی؛** از موانعی که بر سر وضعیت حوزه تولید در کشور وجود دارد و تا حد زیادی هم با ناکامی‌های روند خصوصی سازی ارتباط دارد غیررقابتی بودن اقتصاد ایران و فعالیتهای اقتصادی است که جایی را برای مشارکت جویی اقتصادی، نوآوری، ابتکارات صنعتی و سودآوری سرمایه گذاران باقی نمی‌گذارد. به اعتقاد کارشناسان و حتی برخی مسئولین و وزرای اقتصادی سابق در بحث واگذاری شرکت‌ها و کارخانه‌های دولتی به بخش خصوصی، این امر به درستی و واقعی صورت نگرفته و در برخی جاها به سازمان‌ها و نهادها دولتی واگذار شده و عنوان خصولتی به خود گرفته اند. یا در برخی واگذاری‌ها هنوز سهم دولت بیشتر است و دولت تصمیم گیرنده آن شرکت یا کارخانه است، مانند شرکت‌های خودروساز ایران خودرو و سایپا. بر همین اساس در چنین حالتی رقابتی در عرصه اقتصادی و فعالیتهای تولیدی شاهد نیستیم. لذا از بایسته‌ها و الزامات رونق تولید این است که دولت و مسئولین امر زمینه رقابتی کردن اقتصاد و فعالیتهای تولیدی و اقتصادی در کشور را فراهم کنند.

۱۴- **پرهیز از سیاسی بازی در حوزه اقتصادی و تولید؛** برای بهبود محیط کار و رونق تولید بایستی تمام تفکر این حوزه مبتنی بر کار و انجام فعالیت اقتصادی باشد. بی‌توجهی به تخصص‌گرایی در مسئولیت‌ها و انتخاب مدیران و نمایندگان فعالان اقتصادی براساس مسائل سیاسی و جناحی و از این قبیل رفتارها مانع از تحقق اهداف حوزه اقتصاد و تولید شده است.

۱۵- اتحاد و انسجام ملی؛ شاید بتوان گفت یکی از مهمترین الزامات تحقق رونق تولید وحدت، یکپارچگی و انسجام درونی کشور است. اگر در جامعه جو شایعات، تهمت‌ها، دلسرد کردن مردم از نظام سیاسی و ... حاکم شود طبیعی است بی‌اعتمادی، ناامیدی و افقی تاریک از آینده اقتصادی، سیاسی و ... در کشور شکل می‌گیرد. در نتیجه تولیدی و پیشرفتی وجود نخواهد داشت تا اینکه رونق بیابد. بنابراین رونق تولید در سایه همدلی، یکپارچگی و انسجام ملی شکل خواهد گرفت. همان طور که تجربه ۴۰ ساله کشور نیز این را نشان می‌دهد، در بحران‌ها، چالش‌ها و مشکلات حادث شده، هروقت مردم حضوری وحدت بخش و منسجم داشته اند موفقیت نیز به همراه بوده است.

□ نتیجه گیری

تشدید تحریم‌های نفتی و تمدید نشدن معافیت‌های خریداران نفت ایران توسط آمریکا از یک سو و بیانیه شورای عالی امنیت ملی کشور و نامه رئیس جمهوری به سران کشورهای عضو برجام مبنی بر تعلیق برخی تعهدات برجامی از سوی دیگر، در هفته اخیر از اخبار مهمی بود که بر روی خروجی سایت‌ها و خبرگزاری‌های داخلی و خارجی قرار گرفت. این موضوع با توجه به نامگذاری سال جاری (۹۸) با عنوان رونق تولید می‌تواند از اهمیت خاصی برخوردار باشد. چراکه به اعتقاد بسیاری از کارشناسان بهترین راه برای تقویت رونق تولید، توجه به توصیه و راهبرد اعلامی مقام معظم رهبری برای سال جاری یعنی اجرای سیاست رونق تولید در کشور است. رونق تولید در کشور نیز یکسری الزامات و بایسته‌هایی دارد که توجه به آنها می‌تواند اقتصاد ایران را بیش از پیش بهبود ببخشد. لذا اهتمام همه به رونق تولید و الزامات آن نتایج مهمی به دنبال خواهد داشت که مهم‌ترین آن عبور کشور از تحریم‌های ظالمانه آمریکا خواهد بود.

□ راهکارها برای بهبود رونق تولید

برای تحقق و بهبود رونق تولید در کشور اقداماتی حاکمیتی و فراتر از قوه مجریه می‌طلبند که در اینجا چند مورد اشاره می‌شود.

۱- مبارزه جدی با فساد (رانت خواری، اختلاس، قاچاق کالا)، بازنگری و اصلاح قوانین و مقررات ناکارآمد و دست و پا گیر محیط کسب و کار، اصلاح نظام مالیاتی، نظام ارزی، نظام بانکی و نظام تعرفه‌ای به نفع بخش‌های تولیدی از اقدامات اصلی برای تحقق رونق تولید است.

۲- تامین امنیت سرمایه گذاری، برقراری ثبات و آرامش و شفافیت در اقتصاد و جلوگیری از تصمیمات خلق‌الساعه و در نهایت جلب اعتماد برای فعالان اقتصادی و تولیدی از سوی دولت و نهادهای مسئول، شاخص اصلی رونق تولید است.

۳- با توجه به توصیه اخیر رهبر معظم انقلاب به سران قوا، بهره‌گیری از جوانان برای حل مشکلات صنایع و یافتن حلقه‌های مفقوده بخش‌های مختلف تولید و اعتماد به این قشر از راهکارهای موثر برای رونق تولید است.

۴- از دیگر راهکارها برای رونق تولید که رهبر معظم انقلاب نیز بر آن تأکید و توصیه نموده اند وزارت صنعت فهرستی از موارد مورد نیاز واحدهای تولیدی خود اعم از ماشین‌آلات، قطعات و مواد اولیه تهیه و برای رفع نیازهای خود در داخل فراخوان دهد.

۵- توجه به بخش کشاورزی هم از جهت سهم اشتغال و هم از جهت تأمین مواد غذایی با احداث صنایع تبدیلی در روستاها که مورد تأکید مقام معظم رهبری نیز هست از دیگر راهکارهای اصلی رونق تولید است.

۶- بهره‌گیری از هزاران گروه تحقیقاتی در داخل و خارج از دانشگاه‌ها برای روان سازی چرخه کارها در بخش صنایع و معادن و دیگر بخش‌های تولیدی و اقتصادی کشور از اقدامات موثر برای رونق تولید است. (توصیه رهبر معظم انقلاب)

۷- جبران خسارات سیل و دیگر حوادث فرصت خوبی برای رونق بخش‌های مختلف تولید است که می‌توان اعتبارات جبرانی مناطق سیل‌زده به سمت رونق کارخانه‌ها، کارگاه‌های تولیدی هدایت و سوق داد. (توصیه رهبر معظم انقلاب)

۸- از دیگر بخش‌ها که تولید آفرین و اشتغال‌زایی دارد مسکن سازی است. ترمیم یا ساخت مسکن برای هم‌وطنان سیل‌زده بهترین فرصت و استفاده در جهت ایجاد حرکت عظیم اشتغال‌زایی و تولید و کارآفرینی در بخش مسکن است.

(توصیه رهبر معظم انقلاب)